

СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Антикризове управління як система значного впливу на ефективність діяльності суб'єктів господарювання стає невід'ємним фактором попередження виникнення кризового стану, підвищення конкурентоспроможності підприємства та забезпечення його перспективного розвитку, тому потребує посиленої уваги й залишається актуальним для всіх господарських утворень.

Зростання ролі антикризової складової управління та доцільність її використання у практичній діяльності українських підприємств обумовлено зростанням конкуренції, появою нових можливостей для розвитку, пов'язаних з досягненнями сучасних технологій, впровадженням інформаційних мереж тощо. Тому останнім часом усе ширше визнається необхідність свідомого управління змінами на основі науково обгрунтованих методів їх передбачення з метою досягнення перспективних цілей підприємства. Сучасне бачення антикризового управління полягає в удосконаленні концепції превентивного управління, яка передбачає високодинамічне та інноваційно орієнтоване управління підприємством, а це дає змогу трансформаційним процесам впливати на його розвиток за допомогою передових управлінських дій та попереджувальних антикризових заходів.

Вагомий внесок у розробку теоретичних і прикладних проблем антикризового управління, окремих його інструментів та аспектів зробили: І.А. Бланк, Н.Ю. Брюховецька, В.О. Василенко, А.П. Градов, С.М. Іванюта, Л.М. Івін, В.С. Король, Е.М. Коротков, Г.М. Курошева, Л.О. Лігоненко, О.Є. Майборода, П.Г. Перерва, Л.С. Ситник, О.О. Терещенко, А.М. Ткаченко, А.М. Штангрет та інші.

Опубліковані ними праці торкаються окремих аспектів організації антикризового управління, але аналіз наукових робіт, присвячених проблемі розвитку антикризової складової в системі менеджменту підприємницької діяльності, свідчить, що організаційно-методологічні питання антикризового управління в сучасних умовах досліджені недостатньо.

Метою статті є аналіз сутності антикризового управління підприємством та вияв його основних положень.

Проблематика антикризового управління досліджується фахівцями з управління у багатьох країнах. Об'єктивна потреба використання стратегічного підходу в управлінні підприємством є важливою умовою його оздоровлення і забезпечення сталого розвитку.

Сучасне розуміння антикризового управління доволі неоднорідне та багатозначне. В одному випадку під ним розуміють управління підприємством в умовах загальної кризи економіки, в другому — управління підприємством, що потрапило в кризову ситуацію у результаті незадовільного менеджменту, в третьому — управління підприємством на порозі банкрутства, в четвертому — в період банкрутства. Різне трактування одного і того ж поняття призводить до теоретичної невизначеності та необгрунтованості практичних рекомендацій з розробки та реалізації антикризового управління.

В економічній літературі протягом ХХ століття з'явилися нові дослідження з цієї проблематики.

Незважаючи на те, що ряд авторів вважає термін «антикризове управління» суттєво обмеженим, це є складова частина управління взагалі, хоча застосування окремих принципів, антикризових методів управління може мати свою специфіку. Професор Е. Уткін дає визначення антикризового управління «...як складової загального менеджменту на підприємстві, що використовує його кращі прийоми, засоби та інструменти, орієнтується на запобігання можливим ускладненням у діяльності підприємства, забезпечення його стабільного та успішного господарювання» [1].

Л. Лігоненко під антикризовим управлінням розуміє спеціальне, постійно організоване управління, націлене на найбільш оперативне виявлення ознак кризового стану та створення відповідних передумов для його своєчасного подолання з метою забезпечення відновлення життєздатності окремого підприємства, недопущення виникнення ситуації його банкрутства [2, с. 37].

На відміну від багатьох авторів, які пропонують заходи щодо криз фінансового характеру, Л. Ситник дає більш узагальнене визначення цьому поняттю. Так, антикризове управління – це здатність розробляти оптимальні шляхи виходу з кризової ситуації, визначати пріоритетні цінності в умовах кризи, координувати діяльність підприємства та його робітників по передбаченню кризи, добиватися ефективності їх праці в екстремальних умовах [3, с. 257].

С. Беляєва і В. Кошкіна, під антикризовим управлінням розуміють сукупність форм і методів реалізації антикризових процедур стосовно конкретного підприємства-боржника. Антикризове управління — категорія мікроекономічна, відображає виробничі відносини, що складаються на рівні підприємства при його оздоровленні або ліквідації [4].

Деякі автори, навпаки, під антикризовим управлінням мають на увазі тільки заходи по діагностиці кризи або механізм банкрутства і не враховують методи антикризового управління на стадії розвитку кризи.

Сучасне антикризове управління містить у собі не тільки процедуру банкрутства, не тільки заходи для виведення підприємства з кризи, але насамперед профілактику банкрутства, профілактику фінансової кризи підприємства. У цьому випадку система антикризового управління буде мати три яскраво виражених елементи: прогнозування кризи / банкрутства; профілактика кризи / банкрутства; вивід підприємства з кризи (у разі потреби).

Сумуючи усе вище сказане можна зробити висновки, що суть антикризового управління підприємством виражається в наступних положеннях:

- ✓ кризи можна передбачати, очікувати і викликати;
- ✓ кризи певною мірою можна випереджати та відсувати;
- ✓ до криз можна і необхідно готуватися;
- ✓ наслідки кризи можна пом'якшувати;
- ✓ управління в умовах кризи вимагає особливих підходів, спеціальних знань, досвіду і мистецтва;
- ✓ кризові процеси можуть бути до визначеної межі керованими;
- ✓ управління процесами виходу з кризи здатне прискорювати ці процеси і мінімізувати їхні негативні наслідки.

Таким чином будь-яке управління повинно бути антикризовим, тобто повинно враховувати можливість кризових явищ та механізм їх подолання. А на рівні підприємства антикризове управління – це система заходів попередньої діагностики, за необхідності – фінансове оздоровлення, мінімізація втрат при застосуванні організаційно правових інструментів банкрутства.

Список використаної літератури:

1. Уткин Э.А. Антикризисное управление. — М.: Ассоциация авторов и издателей «Тандем». Изд-во ЭКМОС, 1997. — 400 с.
2. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / Л. О. Лігоненко, М. В. Тарасюк, О. О. Хіленко. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. — 377 с.
3. Ситник Л. С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством / С.Л. Ситник. — Донецьк: ІЕП НАН України, 2000. — 503 с.
4. Штангрет А.М., Копилюк О.І. Антикризове управління підприємством: Навч. посібник. — К.: Знання, 2007. — 335 с.

ДЕНИСЮК Олена Григорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси: діагностика вартості підприємства; управління потенціалом суб'єктів господарювання України.

ДЕРЕВ'ЯНКО Оксана Юрївна; магістрант кафедри економіки підприємства Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси: економіка, забезпечення економічної стійкості промислового підприємства; моб. тел. 0963118232, E-mail^ gef_dov@ukr.net.